

WAARNEMINGEN

Rosse vleermuis markeert baltslocatie

De paartijd van rosse vleermuizen (*Nyctalus noctula* Schreber, 1744) valt in de maanden augustus en september. Gedurende deze periode bracht ik in 1999 en tiental bezoeken aan drie baltslocaties van rosse vleermuizen in het Hoevelakense bos nabij Amersfoort. Het ging om twee beukebomen en een tamme kastanje, waarin zich, op vrij geringe hoogte, oude spechtegaten bevonden die door rosse vleermuismannetjes als baltslocatie in gebruik waren genomen.

Om het baltsgedrag in de duisternis waar te kunnen nemen, gebruikte ik een videocamera met infrarode verlichting. Deze onzichtbare verlichting maakte het mogelijk de vleermuizen te observeren zonder ze noemenswaardig te storen. Het was boeiend om te zien hoe het mannetje in zijn holopening passerende rosse vleermuizen met regelmatig klinkende pieptonen attendeerde op zijn baltslocatie. Wanneer vervolgens zo'n passerende vleermuis een bezoek wilde brengen aan de boomholte, bleek dat sommige bezoekers door fel bijtgedrag van het mannetje uit de holte geweerd werden, terwijl anderen "onder protest" toch binnen gelaten werden. Dit gedrag leek kennelijk te leiden tot de vorming van een bezoekersgroep van gewenste samenstelling, die wellicht uitsluitend uit vrouwtjes bestaat.

Naast deze gedragingen, die langdurig en vele malen waargenomen konden worden, werd af en toe opmerkelijk gedrag gezien dat als volgt beschreven kan worden: het

Rosse vleermuis markeert met wijd geopende bek het aanvlieggedeelte van zijn baltslocatie. Foto van infrarood videobeeld: Zomer Bruijn.

mannetje, dat gewoonlijk zijn regelmatig wervingsgepiep laat horen terwijl hij veilig enkele centimeters achter de holopening zit, verscheen opeens aarzeland in de holopening.

Terwijl hij af en toe de wanden van de ingang aandachtig leek te inspecteren, kroop hij steeds verder naar voren en kwam even later zijn kopje naar buiten. Enkele minuten eerder was hij al gestopt met zijn wervingsgepiep op de 13,5 Khz. en nu begon hij op zo'n 35 Khz. harde tikgeluiden uit te zenden, waarmee hij kennelijk de omgeving in de gaten wilde houden. Daarna begon hij -met kop en bovenlijf naar buiten hangend- met de zijkant van zijn snoet over de stam onder de holopening te wrijven. Hij deed dit met wijd geopende bek en leek voortdurend ja-knikbewegingen te maken, soms met zijn linker- en dan weer met zijn rechterwang

tegen de stam. Hij had hiermee kennelijk de bedoeling het stamgedeelte onder de holopening van de geurstof uit zijn buccale mondklieren te voorzien. Terwijl hij voortdurend bleef wrijven, kwam hij steeds verder zijn holte uit waarbij hij ononderbroken de harde sonarsignalen bleef uitzenden, zonder daarbij zijn kop op te richten. Op den duur bevond hij zich met zijn kop ongeveer 15 cm. onder de holopening. Met alleen zijn sonar als bescherming bevond hij zich nu in een wel heel kwetsbare positie: een bewegende vleermuis op een kale stam in een bos waarin ook uilen huizen. Alsof het mannetje zich dit ineens realiseerde, vloog hij plotseling met een zijdelingse sprong van de stam, om even later zijn boomholte weer in te vliegen. De hele actie had een kleine twee minuten geduurd, waarvan 50 sec. aan het wrijven werden besteed. Het aanvlieggedeelte onder de holopening was nu vers voorzien van een geurstof, wat waarschijnlijk moest dienen als geurbaken voor langskomende soortgenoten. Dit opmerkelijke markeergedrag, dat gedurende de observatie-periode vier maal werd waargenomen en op videoband vastgelegd, vormt waarschijnlijk een belangrijk onderdeel van het baltsgedrag van de rosse vleermuis.

Zomer Bruijn

Op vakantie in de Spaanse natuur?

Kees Woutersen, een nederlandse vogelaar die in Spanje domicilie heeft organiseert met Natura Aragon vogel- en natuurreizen in de beste natuurgebieden van Spanje. Natura Aragon verhuurt tevens vakantiehuizen in de Spaanse Pyreneeën.

Voor wie meer wil weten, kijk op www.na.tiu.nl of bel 072 512 40 31.

Meervleermuis in de netten

Bij eenieder die wel eens op Schiermonnikoog is geweest zal vogelringstation de Groene Glop bekend zijn. Hier worden al jaren door de enthousiaste ringers van Vogelringgroep Schiermonnikoog vogels gevangen en geringd voor onderzoek.

Bij de ochtendcontrole op 22 augustus ontdekte de ringers een vleermuis in de netten. Het dier had zich behoorlijk vastge- werkt, maar had zich deels vrij-

gebeten. Omdat de ringers niet zeker wisten hoelang het dier al in het net hing, werd geen tijd verspild. Het dier werd uit het mistnet geknipt en in het station zelf verder vrijgemaakt. Omdat het al bijna licht was, werden snel een paar foto's gemaakt en werd het dier vrijgelaten. Het had niet veel te lijden gehad van de korte gevangenschap, want het dier vloog rap weg.

Aan de hand van de foto's werd het dier door vleermuiskenners op naam gebracht: een meervleermuis!

Het vogelringstation heeft een lage ligging door een vroegere duindoorbraak. In het gebiedje ligt een grote sloot, waar aan het einde het vogelring-lab staat met een lamp, die in de nacht aan blijft. Daarnaast is het hele terrein dit najaar natter dan anders. Waarschijnlijk heeft de meervleermuis boven de sloot gejaagd, en is het vervolgens de netten in gevlogen.

Zie ook <http://www.vogelring-schier.nl/watervleermuis.htm>.

Secretariaat Vogelringgroep Schiermonnikoog, Lange Streek 32, 9166 LC, Schiermonnikoog.